

Uchwała Nr XVII/310/12
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 27 lutego 2012 r.

w sprawie zatwierdzenia sprawozdania z realizacji programu działalności
Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach za 2011 rok

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz. 1590, z późn. zm.) oraz art. 3 ust. 3 i art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251, poz. 2507, z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Zatwierdza się sprawozdanie z realizacji programu działalności Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach za 2011 rok stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku

Tadeusz Kowalczyk

UZASADNIENIE
DO ZATWIERDZENIA SPRAWOZDANIA Z REALIZACJI PROGRAMU
DZIAŁALNOŚCI ŚWIĘTOKRZYSKIEGO OŚRODKA DORADZTWA
ROLNICZEGO W MODLISZEWICACH ZA 2011 ROK

Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi od dnia 1 sierpnia 2009 roku do ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego na podstawie art. 23 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku na podstawie ustawy *o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie* (Dz. U. z 2009r. Nr 92. poz. 753) sprawozdanie z realizacji rocznego programu działalności jednostki doradztwa rolniczego jest zatwierdzane przez właściwy miejscowo Sejmik Województwa.

Mając na względzie powyższe Dyrektor Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach przekazał Sejmikowi Województwa do zatwierdzenia sprawozdanie z realizacji programu działalności Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach za 2011 rok. Sprawozdanie zostało przyjęte Uchwałą Nr 1/2012 przez Radę Społeczną Doradztwa Rolniczego w dniu 27.01.2012 r.

Załącznik nr 1
do uchwały Nr XVII/310/12
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 27 lutego 2012 r.

**ŚWIĘTOKRZYSKI OŚRODEK
DORADZTWA ROLNICZEGO
w Modliszewicach**

SPRAWOZDANIE

**Z REALIZACJI PROGRAMU
DZIAŁALNOŚCI ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO
W MODLISZEWICACH
W ROKU 2011**

Modliszewice, styczeń 2012

SPIIS TRESCI

WSTĘP	2
DZIAŁ SYSTEMÓW PRODUKCJI ROLNEJ, STANDARDÓW JAKOŚCIOWYCH I DOŚWIADCZALNICTWA	5
PRODUKCJA ROŚLINNA	5
PRODUKCJA ZWIERZĘCA	15
SEKCJA EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA	19
CENTRUM OGRODNICZE	25
DZIAŁ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, WIEJSKIEGO GOSPODARSTWA DOMOWEGO I AGROTURYSTYKI	31
DZIAŁ EKONOMIKI	40
DZIAŁ ZASTOSOWAŃ TELEINFORMATYKI	45
DZIAŁ METODYKI DORADZTWA, SZKOLEŃ I WYDAWNICTW	46
SEKCJA WYDAWNICTW I INFORMACJI	53
PODSUMOWANIE	56

WSTĘP

Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach powołano jako Rolniczy Rejonowy Zakład Doświadczalny w 1968 roku. Obecnie Ośrodek działa w oparciu o ustawę z dnia 22.10.2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego, zamieszczoną w Dzienniku Ustaw nr 251 pod pozycją 2507 (z późniejszymi zmianami).

Na mocy ustawy z dnia 23.01.2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. nr 92, poz. 753) – od 01.08.2009 r. ŚODR Modliszewice stał się samorządową wojewódzką osobą prawną podległą Sejmikowi Województwa Świętokrzyskiego.

Struktura Ośrodka zawiera następujące działy merytoryczne:

- Dział Systemów Produkcji Rolnej, Standardów Jakościowych i Doświadczalnictwa z Sekcją Ekologii i Ochrony Środowiska,
- Dział Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki,
- Dział Ekonomiki,
- Dział Zastosowań Teleinformatyki,
- Dział Metodyki Doradztwa Szkoleń i Wydawnictw z Sekcją Wydawnictw i Informacji,
- w Sandomierzu Ośrodek posiada Oddział „Centrum Ogrodnicze”.

Podstawowe zadania wynikające z ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, realizowane przez Ośrodek w 2011 roku to:

- prowadzenie działalności doradczej w rolnictwie,
- upowszechnianie nowych technologii i nowoczesnych metod gospodarowania,
- organizowanie i prowadzenie różnych form szkolenia dla rolników i mieszkańców wsi,
- prowadzenie działalności informacyjnej w aspekcie rozwoju obszarów wiejskich.

Zadania ujęte w blokach problemowych wykonywane były przez poszczególne komórki organizacyjne Ośrodka: działy merytoryczne, „Centrum Ogrodnicze” w Sandomierzu oraz 13 Powiatowych Zespołów Doradczych z zastosowaniem lub wykorzystaniem poszczególnych form pracy, a więc poprzez: doradztwo indywidualne i grupowe, demonstracje, pokazy, szkolenia, wydawnictwa oraz inne jak: konkursy, olimpiady i wystawy. Szereg informacji zawierała strona internetowa Ośrodka www.sodr.pl, ulotki i broszury a także miesięcznik „Aktualności Rolnicze”. Specjaliści zakładowi ŚODR, oprócz wykonywania zadań, prowadzili nadzór merytoryczny nad pracą doradców terenowych.

Realizowane przez Ośrodek zadania były zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego i wynikały z potrzeb i oczekiwań rolników, a także z warunków gospodarowania: środowiskowych, ekonomicznych i społecznych.

Biorąc powyższe pod uwagę, w 2011 roku, wyznaczono następujące priorytety w realizacji zadań Ośrodka:

- udzielanie pomocy rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych ujętych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz w ramach płatności bezpośrednich,
- wspieranie rolników w modernizacji gospodarstw pod względem technologicznym, technicznym i ekonomiczno-organizacyjnym oraz wdrażanie zasady wzajemnej zgodności,
- aktywizowanie społeczności wiejskiej w celu poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu poprzez działania na rzecz rozwijania agroturystyki i turystyki wiejskiej, przy szerokim wykorzystaniu lokalnych warunków i możliwości,
- popularyzowanie ekologicznych metod produkcji rolnej, w ścisłym powiązaniu z zapewnieniem ochrony środowiska naturalnego,
- wskazywanie rolnikom możliwości polepszenia sytuacji ekonomicznej gospodarstw poprzez działania zespołowe w różnych formach grup producentów oraz rozwijanie przedsiębiorczości.

Treścią niniejszego opracowania są zadania realizowane w 2011 r. przez poszczególne komórki organizacyjne Ośrodka.

W poszczególnych działach zawarto krótki opis (charakterystykę) działalności oraz zestawienie tabelaryczne.

Realizacja zadań Ośrodka w 2011 roku uzależniona była od wysokości środków finansowych otrzymanych: z budżetu państwa, pochodzących z wykonywanych usług odpłatnych oraz pozyskiwanych w ramach różnorodnych programów zewnętrznych, o które Ośrodek czynił intensywne starania.

DZIAŁ SYSTEMÓW PRODUKCJI ROLNEJ STANDARDÓW JAKOŚCIOWYCH I DOŚWIADCZALNICTWA

PRODUKCJA ROŚLINNA

1. Wstęp

Zasadniczym celem działania w zakresie produkcji roślinnej było oddziaływanie na rolników w kontekście uzyskania poprawy efektywności i standardów jakościowych produkcji.

Główne zadania realizowane w zakresie produkcji roślinnej w 2011 r. to:

- udzielanie informacji o programach PROW, dopłatach bezpośrednich oraz pomoc przy sporządzaniu dokumentów umożliwiających pozyskanie środków finansowych z funduszy strukturalnych,
- upowszechnianie przepisów prawnych obowiązujących w produkcji roślinnej,
- propagowanie nowych technologii uprawy roślin w gospodarstwach rolnych,
- udzielanie pomocy rolnikom w doborze racjonalnych metod nawożenia i optymalnych programów ochrony roślin,
- wszechstronne informowanie zainteresowanych osób o sytuacji w rolnictwie, w tym na rynku rolnym,
- upowszechnianie zasad zrównoważonego rozwoju produkcji rolniczej poprzez wprowadzanie zasad Dobrej Kultury Rolnej.

Realizacja wymienionych zadań odbywała się poprzez:

- doradztwo indywidualne i grupowe,
- prowadzenie demonstracji i pokazów u rolników w ramach bloków problemowych,
- prowadzenie doświadczeń, demonstracji wdrożeniowych i kolekcji odmian na polu doświadczalnym ŚODR Modliszewice,
- prowadzenie szkoleń i seminariów we współpracy z firmami fitochemicznymi, nasiennymi i instytutami naukowo-badawczymi,
- współpracę z jednostkami pracującymi na rzecz rolnictwa, jak i w jego otoczeniu,
- współpracę z mediami (opracowanie artykułów prasowych, udział w audycjach radiowych i telewizyjnych).

Biorąc pod uwagę potrzeby rolnictwa świętokrzyskiego określono priorytety pracy doradczej oraz wynikające z nich bloki problemowe:

Blok I. Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Szczegółowy opis ujęto w Dziale Ekonomiki.

Blok II. Optymalne kierunki użytkowania zbóż sposobem na optymalizację zysków w gospodarstwie rolnym w ujęciu zasady wzajemnej zgodności.

Skutkiem stosowania uproszczonego systemu uprawy jest produkcja zbóż niskiej jakości z uwagi na to, że większość zebranych plonów przeznaczana jest na paszę dla zwierząt w obrębie tego samego gospodarstwa. Rolnicy uważają, że oszczędzając na zabiegach chemizacyjnych i nawożeniu są w stanie zachować większą płynność finansową i wzbogacić dzięki temu swoje budżety domowe. Plony zbóż uzyskiwane w regionie świętokrzyskim należą do jednych z najniższych w kraju. Aby uzyskać wyższe zbiory i dzięki temu wyżywić zwierzęta gospodarskie, należy zwiększać plonowanie zbóż. Ponadto w województwie znajduje się bardzo duża grupa gospodarstw o małych arealach, co dodatkowo potęguje wyżej opisane niekorzystne zjawiska, ponieważ gospodarstwa te prowadzą produkcję rolną nastawioną na uzyskanie tylko i wyłącznie dopłat bezpośrednich z UE, przy minimalnych kosztach poniesionych na technologię uprawy.

Rok 2011 okazał się bardzo trudny dla rolników przede wszystkim ze względu na przebieg warunków pogodowych, ale i sytuację na rynku zbóż. Poziom plonowania zbóż w 2011 roku nie należał do najgorszych, jednakże jakość zebranych plonów była słaba. Dodatkowo tę sytuację pogorszył fakt opisany powyżej, czyli brak stosowania jakiejkolwiek strategii ochrony plonów, bądź szczątkowej ochrony zbieranych ziemiopłodów.

Głównym celem działań w ramach wymienionego bloku była popularyzacja produkcji wysokiej jakości zbóż, metod uzyskiwania wysokich plonów w konsekwencji poprawy wyników ekonomicznych gospodarowania.

Blok III. Prawidłowe użytkowanie łąk i pastwisk zgodnie z zasadami cross-compliance.

Roślinność z łąk i pastwisk jest pełnowartościową i naturalną paszą dla zwierząt, szczególnie przeżuwaczy. Duże urozmaicenie łąkowych zbiorowisk (trawy, motylkowate, niewielkie ilości ziół), zwiększa wartość pokarmową zielonki, siana, sianokiszonki, czy suszu. Zwierzęta przebywając na pastwisku korzystają ze słońca, świeżego powietrza, ruchu, co dla ich zdrowia ma bardzo duże znaczenie. Jednak zbiorowiska te podlegają ciągłym zmianom, zarówno jakościowym, jak i ilościowym pod wpływem różnych czynników, między innymi: siedliskowych, klimatycznych, błędnego gospodarowania, które przyspieszają proces niszczenia użytków zielonych. Miejsce traw pastewnych i motylkowatych w runi zajmują trawy mało wartościowe i chwasty. Podstawowym warunkiem utrzymania korzystnego składu gatunkowego zbiorowisk trawiastych jest nawożenie i właściwe użytkowanie. Łąki i pastwiska nie pielęgnowane tracą wartość użytkową. Wypadają z runi gatunki traw szlachetnych o wysokiej wartości, motylkowate, a powiększają się powierzchnie pokryte chwastami. Maleją plony zielonej masy, a przede wszystkim pogarsza się wartość pokarmowa takiej paszy.

W ostatnich latach obserwuje się postępujący proces degradacji użytków zielonych, zmniejszenie plonów zielonej masy i pogorszenie jej wartości pokarmowej oraz wpływ tego procesu na niekorzystny bilans paszowy w gospodarstwach. Przyczynami problemu są: brak prawidłowego składu botanicznego runi łąk i pastwisk, niewłaściwe nawożenie mineralne – preferowanie nawożenia azotem, brak potasu, fosforu, wapnia, nieprawidłowe stosowanie nawozów organicznych, zaniechanie zabiegów pielęgnacyjnych, niewłaściwe użytkowanie – błędy koszenia i technologii zbioru na łąkach, błędy w użytkowaniu pastwisk, postępujące zachwaszczenie oraz złe przygotowanie użytków zielonych na zimę.

Głównym celem bloku była popularyzacja produkcji wysokiej jakości pasz objętościowych.

Blok IV. Wprowadzenie w gospodarstwach wybranych elementów zasady wzajemnej zgodności jako zbioru przyjaznych środowisku praktyk rolniczych.

Jednym z elementów wymogów wzajemnej zgodności jest Dobra Kultura Rolna. Jej celem jest przeciwdziałanie erozji gleb, ograniczenie degradacji substancji organicznej, zachowanie siedlisk zwierząt oraz zarządzanie zasobami wodnymi w rolnictwie. Bardzo ważnym zagadnieniem jest utrzymanie właściwego poziomu

substancji organicznej gleby. Można to osiągnąć poprzez wprowadzenie do płodozmianu roślin, korzystnie wpływających na bilans substancji organicznej, np roślin strączkowych. Zapewnienie odpowiedniego poziomu substancji organicznej jest jednym z czynników warunkujących żyzność gleby. Innymi czynnikami wpływającymi na żyzność gleby są wapnowanie oraz prawidłowe nawożenie nawozami naturalnymi i mineralnymi. Ma to decydujący wpływ na osiąganie wysokich plonów roślin i zapewnia uzyskanie opłacalności produkcji oraz jest bardzo ważne dla ochrony środowiska i bezpieczeństwa żywności. Innym zagadnieniem jest atestacja opryskiwaczy. Sprawny opryskiwacz ma decydujący wpływ na skuteczność wykonywanych zabiegów ochrony roślin, bezpieczeństwo żywności oraz ochronę środowiska.

Blok V. Elementy wzajemnej zgodności (cc) w technologii produkcji jakościowego ziemniaka jadalnego oraz na cele przetwórstwa przemysłowego.

Zmienność areалу uprawy ziemniaka w województwie świętokrzyskim oraz generalnie niski i jakościowo zły plon, stawiają przed rolnikami producentami nowe wymagania, zarówno pod względem wydajności, jak i jakości ziemniaka jadalnego, a także przeznaczonego na cele przemysłowego przetwórstwa spożywczego.

Przyczynami problemów w uprawie ziemniaków są:

- tradycyjne podejście rolników do uprawy tej rośliny – przestarzałe technologie i zwyczaje,
- nie dostosowanie technologii uprawy do kierunków użytkowania – ziemniak jadalny, frytki, chipsy itp.,
- nieprawidłowe nawożenie i agrotechnika oraz złe przygotowanie pola pod uprawę w okresie jesiennym i wiosennym,
- brak racjonalnego doboru odmian, przygotowania sadzeniaka i wyboru terminu sadzenia zgodnego z kierunkami użytkowania,
- wadliwa pielęgnacja łanu w okresie wegetacji,
- nieprawidłowo przeprowadzony zbiór i brak przygotowania plantacji do zbioru,
- niewłaściwe przechowywanie,
- brak standaryzacji produktu i właściwego przygotowania do sprzedaży.

Celem głównym bloku była popularyzacja produkcji wysokiej klasy ziemniaka jadalnego i do przetwórstwa spożywczego.

Blok VI. Wykorzystanie potencjału kukurydzy i innych roślin pastewnych uprawianych w plonie głównym lub poplonach w bilansowaniu zasobów paszowych gospodarstwa z uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności.

Możliwość szerokiego wykorzystania kukurydzy jako wysokoenergetycznej paszy oraz surowca przemysłowego i biotechnologicznego jest przyszłością dla tej rośliny, a jednocześnie wyzwaniem dla rolników, potrafiących wykorzystać ogromny potencjał produkcyjny tkwiący w tej uprawie.

Przyczyny problemów w uprawie kukurydzy to:

- niewłaściwe dostosowanie technologii uprawy do kierunków użytkowania i wyposażenia technicznego gospodarstwa,
- wadliwe przygotowanie pola i poziomu nawożenia,
- przypadkowy dobór odmian,
- nieprawidłowy siew i technika siewu,
- zła pielęgnacja łąki w okresie wegetacji oraz niewłaściwy zbiór i konserwacja surowca.

Głównym celem bloku była popularyzacja uzyskiwania wysokoenergetycznej kiszonki lub ziarna.

Uproszczenia w zmianowaniu i uprawie roślin, bardzo duży udział roślin zbożowych w płodozmianach i postępujący proces degradacji gleb wymagają wprowadzania do uprawy międzyplonów (poplonów ozimych, poplonów ścierniskowych, wsiewek poplonowych) jako czynnika poprawiającego żyzność i plonotwórczość oraz dodatkowo bilans paszowy w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą.

Przyczynami wymienionych problemów są:

- monokultury,
- upraszczanie zabiegów agrotechnicznych,
- dominacja upraw roślin tylko w plonie głównym,
- mała efektywność wykorzystania ziemi, jednostronność uprawowa i nawozowa (brak nawozów organicznych),
- wyjałowienie gleby, brak mikroelementów,
- zła struktura, niska żyzność i urodzajność,
- postępująca erozja gleb,
- uwstecznianie związków mineralnych – niedostępność składników pokarmowych,

- kompensacja chwastów, patogenów roślinnych i glebowych,
- niedobory pasz własnych – szczególnie w okresie lipiec/sierpień, depresja paszowa, oraz gorsze żywienie, zdrowotność i produktywność zwierząt.

Celem prowadzonych działań w ramach wymienionego bloku było zbilansowanie pasz własnych oraz utrzymanie gleb w dobrej kulturze rolnej.

Blok VII. Wdrażanie zasady cross-compliance poprzez różnicowanie produkcji roślinnej jako metoda poprawy dochodowości gospodarstw rolnych.

Wprowadzone przez Polskę 1 stycznia 2009 roku przepisy powiązania płatności obszarowej i płatności z PROW z obowiązkiem spełnienia przez gospodarstwo norm minimalnych spowodowały konieczność zmiany podejścia do produkcji roślinnej przez rolników. Blok ten miał za zadanie promowanie przepisów dotyczących dobrej kultury rolnej (utrzymanie substancji organicznej w glebie na wysokim poziomie) i ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez niektóre substancje niebezpieczne.

W województwie świętokrzyskim w gospodarstwach zajmujących się produkcją roślinną dominuje płodozmian zbożowy (udział zbóż w zmianowaniu sięga 70-75%). Taki płodozmian powoduje zubożenie gleby w substancję organiczną. Dobrym sposobem na zmianę tej sytuacji jest wprowadzenie do uprawy roślin alternatywnych. Do interesujących należą rośliny energetyczne i rzepak, którego nasiona wykorzystuje się zarówno na cele konsumpcyjne jak i energetyczne. Poprzez uprawę takich roślin można poprawić bilans substancji organicznej w glebie i uzyskać dobre stanowisko pod uprawę zbóż, oraz poprawić dochodowość całego gospodarstwa. Rzepak jest jednak rośliną, która wymaga intensywnego stosowania środków ochrony roślin. Dlatego w tym bloku zwrócono również uwagę na bezpieczne dla środowiska stosowanie środków ochrony roślin przez rolników, którzy zaczęli uprawiać rzepak w swoim gospodarstwie.

2. Realizacja zadań

2.1. Realizacja zadań ujętych w blokach problemowych

W tabeli 1 ujęto podstawowe zadania z produkcji roślinnej realizowane w 2011 r.

Tabela 1. Realizacja podstawowych zadań w zakresie produkcji roślinnej w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan 2011
1	Doradztwo indywidualne – ilość porad	8844	5785
2	Doradztwo indywidualne – ilość porad w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	2735	1905
3	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników	226 937	179 661
4	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	68 362	53 213
3	Demonstracje	40	42
4	Pokazy – ilość pokazów – ilość uczestników	42 289	41 264
5	Szkolenia – ilość szkoleń – ilość uczestników	211 2526	198 1834

Cd. tabeli 1. Realizacja podstawowych zadań w zakresie produkcji roślinnej w 2011 roku

6	Szkolenia – ilość szkoleń – planowana ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	40 594	33 344
7	Kursy z zakresu stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy – ilość kursów – ilość uczestników	116 2974	25 615
8	Sporządzanie wniosków o dopłaty obszarowe	2184	1450
9	Sporządzanie innych wniosków w ramach PROW 2007-2013	917	217
10	Organizacja wyjazdów na DOD i VI ŚWZH	13	12
11	Organizacja wyjazdów na Agrotech Kielce	8	11
12	Ulotki i broszury – opracowanie treści	11	10
13	Artykuły	37	36

2.2. Prace adaptacyjno-doświadczalne, wdrożeniowe i upowszechnieniowe realizowane na polu doświadczalnym

2.2.1. Prace adaptacyjno-doświadczalne

W 2011 r. prowadzono w ramach Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego następujące doświadczenia:

1/ Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy ozimej w warunkach województwa świętokrzyskiego. (dziewiąty rok na areale 0,75 ha)

Celem doświadczenia było sprawdzenie plonowania 27 nowych odmian pszenicy ozimej przy dwóch poziomach intensywności uprawy: A₁ podstawowym i A₂ wysokim. Poziom A₁ obejmował zaprawianie nasion, zwalczanie chwastów, nawożenie N w ilości 110 kg/ha. Poziom A₂ obejmował zaprawianie nasion, zwalczanie chwastów, zwalczanie chorób i szkodników, skracanie źdźbła, nawożenie N w ilości 150 kg/ha, nawożenie mikroelementami.

2/ Porównanie plonowania nowych odmian żyta ozimego w warunkach województwa świętokrzyskiego. (drugi rok na areale 0,5 ha)

Doświadczenie wykonano na dwóch poziomach agrotechniki: A₁ – podstawowym i A₂ – wysokim. Oceniono 16 odmian żyta ozimego.

3/ Pozaplanowo zrealizowano doświadczenie z żelem doglebowym Olimax-Ecogreen.

Doświadczenie przeprowadzono na 3 poletkach każde o powierzchni 3 arów:

1. Poletko żel + nawóz donasienny + rzepak jary SW Svinto.
2. Poletko nawóz donasienny + rzepak jary SW Svinto.
3. Poletko rzepak jary SW Svinto.

2.2.2. Działalność wdrożeniowa

Prace wdrożeniowe prowadzone były na polu doświadczalnym ŚODR w Modliszewicach. Tematyka tych prac obejmowała wprowadzenie do uprawy nowych wysokoplonujących odmian. Były to: pszenica ozima – Mulan, rzepak ozimy – Casoar, Exotic, Californium, Primus F₁, Belleve, Visby F₁, łubin wąskolistny – Bojar i Kalif.

Przy realizacji prac wdrożeniowych wykorzystano kompleksowe technologie ochrony upraw firm: Syngenta, Organika Sarzyna, BASF, Rokita Agro, Bayer CropScience.

Uzyskane wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Wyniki realizacji prac wdrożeniowych na polu ŚODR Modliszewice.

Lp.	Tematyka	Plan	Wykonanie	Efekty – plon	Średni plon w woj. świętokrzyskim w 2011 r.
		ha	ha	dt/ha	dt/ha
1	Wprowadzenie do uprawy nowej odmiany pszenicy ozimej Mulan	8,7	8,7	53	36,38**
2	Wprowadzenie do uprawy nowych odmian rzepaku ozimego Californium, Primus F ₁ , Belleve, Visby F ₁	5,7	5,7	24,3	22,1**
3	Wprowadzenie do uprawy nowej odmiany łąbinu wąskolistnego Bojar i Kalif *	5,7	5,7	7,90*	***

* susza w maju i czerwcu na plantacji obniżyły znacznie plon łąbinu wąskolistnego

** brak danych

2.2.3. Działalność upowszechnieniowa

Na polu doświadczalnym prowadzone były również kolekcje roślin uprawnych na areale 1ha.

1. Traw i motylkowatych.	5. Pszenicy ozimej.	9. Jęczmienia jarego.
2. Bobiku.	6. Ziemniaków.	10. Pszenicy jarej.
3. Pszenżyta jarego.	7. Żyta.	11. Grochu.
4. Łubinów.	8. Owsa.	12. Pszenżyta ozimego.

PRODUKCJA ZWIERZĘCA

1. Wstęp

Biorąc pod uwagę potrzeby rolnictwa świętokrzyskiego określono priorytety pracy doradczej oraz wynikające z nich bloki problemowe:

Blok I. Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Szczegółowy opis ujęto w Dziale Ekonomiki.

Blok II. Doskonalenie chowu i hodowli bydła mlecznego.

Realizacja zadań w ramach wymienionego bloku odbywała się w gospodarstwach produkujących mleko, w ilości powyżej 20 tys. litrów rocznie. Celem bloku było oddziaływanie na rolników w kierunku doskonalenia genetycznego hodowli bydła mlecznego i otrzymywania mleka wysokiej jakości.

Blok III. Promocja polskiej wołowiny i jagnięciny poprzez propagowanie chowu i hodowli tych gatunków oraz walorów dietetycznych mięsa.

Realizacja tego bloku programowego odbywała się w gospodarstwach posiadających odpowiednie zabezpieczenie paszowe (niewykorzystane użytki zielone jako najtańszą paszę).

Celem prowadzenia tego bloku propagowanie polskiej wołowiny i jagnięciny, zwiększenia ich spożycia oraz promocja walorów dietetycznych mięsa.

Blok IV. Poprawa wyników produkcyjnych w hodowli i chowie trzody chlewnej.

Celem realizacji bloku było uzyskanie poprawy wyników produkcyjnych (ilość odsadzonych prosiąt, wyniki w tuczu) w chowie trzody chlewnej, jak również wskazanie na konieczność systematycznego prowadzenia dokumentacji.

Na niewystarczające wyniki produkcyjne mają wpływ różne przyczyny, m.in. żywienie niezbilansowanymi dawkami pokarmowymi, brak odpowiedniej profilaktyki, nieodpowiedni dobór materiału rodzicielskiego, nieodpowiednie warunki utrzymania zwierząt. Problemem jest również brak wymaganej przepisami dokumentacji, co może skutkować sankcjami w razie kontroli.

Realizacja bloku przebiegała poprzez doradztwo indywidualne, grupowe, demonstracje, pokazy oraz szkolenia i miała na celu pomoc rolnikom w rozwiązywaniu wymienionych problemów.

Blok V. Zapewnienie dobrostanu zwierząt oraz wymagań ochrony środowiska w aspekcie spełnienia przez gospodarstwo zasady wzajemnej zgodności.

Celem realizacji bloku programowego nr V było upowszechnianie wśród rolników występujących o płatności bezpośrednie oraz inne płatności z Osi II PROW 2007-2013 wymagań zasad wzajemnej zgodności w zakresie ochrony środowiska oraz dobrostanu zwierząt. Konsekwencją nieprzestrzegania przez gospodarstwo tych wymogów jest bowiem odpowiednie zmniejszenie przyznawanych rolnikowi płatności.

Analiza wyników przeprowadzonych dotychczas kontroli w zakresie obowiązujących już wymogów potwierdza, że w gospodarstwach występuje wciąż wiele niezgodności wynikających zarówno z zaniedbań rolnika jak i z jego niewiedzy. Przestrzeganie wymogów wzajemnej zgodności jest potwierdzeniem bezpieczeństwa produkowanej żywności, co stanowi podstawę konkurencyjności na rynkach zbytu.

Demonstracje w ramach bloku V realizowane były w gospodarstwach będących producentami żywności wprowadzanej na rynek, prowadzących zarówno produkcję roślinną jak i zwierzęcą. Ich efektem było przeprowadzenie przez doradcę rzetelnej oceny gospodarstwa (na dzień prowadzenia demonstracji) pod względem spełnienia wymogów w zakresie ochrony środowiska oraz dobrostanu zwierząt, przedstawienie określonych zaleceń (w przypadku wykrycia braków) oraz przygotowanie rolnika do ewentualnych kontroli prowadzonych przez Inspekcję Weterynaryjną, PIORiN a przede wszystkim ARiMR.

2. Realizacja zadań

W tabeli 3 ujęto realizację podstawowych zadań w zakresie produkcji zwierzęcej w 2011 roku.

Niezależnie od tego, w 2011 r. kontynuowany był projekt FAPA nr umowy 00013-6900-FA 1900031/09 pod nazwą „Zasady otrzymywania dopłat bezpośrednich a obowiązek spełniania przez gospodarstwo zasad wzajemnej zgodności, ze szczególnym uwzględnieniem programów zwalczania chorób zakaźnych”. W ramach tego projektu specjaliści różnych branż przeprowadzili ogółem 111 szkoleń 2-dniowych (szkolenie teoretyczne i wyjazd studyjny do gospodarstwa) w których uczestniczyło 2051 rolników z wszystkich gmin województwa. Ostatni etap projektu będzie realizowany w I kwartale roku 2012.

Tabela 3. Realizacja podstawowych zadań w zakresie produkcji zwierzęcej w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan 2011
1	Doradztwo indywidualne – ilość porad	4928	2802
2	Doradztwo indywidualne – ilość porad w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	2626	1155
3	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników	149 601	149 487
4	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	38 155	32 118
5	Demonstracje	33	33
6	Pokazy – ilość pokazów – ilość uczestników	33 239	33 210
7	Szkolenia – ilość szkoleń – ilość uczestników	194 2984	137 1306
8	Szkolenia – ilość szkoleń – planowana ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	12 127	13 110

Cd. tabeli 3. Realizacja podstawowych zadań w zakresie produkcji zwierzęcej w 2011 roku

9	Szkolenia – ilość szkoleń – planowana ilość uczestników w ramach projektu „Zasady otrzymywania dopłat bezpośrednich a obowiązek spełnienia przez gospodarstwo zasad wzajemnej zgodności, ze szczególnym uwzględnieniem programów zwalczania chorób zakaźnych” (1 dzień szkoleniowy)	111 2051	110 2200
10	Sporządzanie wniosków o dopłaty obszarowe	1667	995
11	Sporządzanie innych wniosków w ramach PROW 2007-2013	462	126
12	Inne, ważne zadania		
	– Artykuły do miesięcznika „Aktualności Rolnicze”	40	32
	– Ulotki, broszury – opracowanie treści	7	6
	– Udział w organizacji wystaw dożynkowych i innych	29	15
	– Organizacja wyjazdów rolników na Dni Otwartych Drzwi	7	14
	– Organizacja wyjazdów rolników na targi rolnicze AGROTECH i inne	7	10
	– Typowanie gospodarstw do różnych konkursów*	29	0
	– Praca w jury Olimpiady Młodych Producentów Rolnych ZMW	1	0
– Prowadzenie książek FADN	26	26	
13	Organizacja VI Świętokrzyskiej Wystawy Zwierząt Hodowlanych (25-26.06.2011 r.) w ramach Dni Otwartych Drzwi	1	1

*np. – Rolnik Farmer Roku,
– Eurozagroda,
– Hodowca Bydła Mlecznego,
– Producent i Hodowca Trzody Chlewnej Roku.

SEKCJA EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Wstęp

W pracy doradczej zespół ekologii i ochrony środowiska w 2011 roku realizował następujące zadania:

- Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia udziału rolników w programach rolnośrodowiskowych i wspierających rozwój rolnictwa ekologicznego.
- Zwiększanie udziału rolników w programie: „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”.
- Upowszechnianie zasad ochrony środowiska produkcji i energii ze źródeł odnawialnych oraz konieczności oszczędnego gospodarowania wodą i energią.
- Pomoc rolnikom w prowadzeniu dokumentacji związanej z realizowanymi w gospodarstwach programami pomocowymi.

2. Realizacja zadań

1/ Udział rolników w programach rolnośrodowiskowych

Realizacja programów rolnośrodowiskowych przyczynia się do: zwiększenia aktywnej powierzchni ochrony cennych siedlisk i gatunków roślin i ptaków, wzrostu produkcji rolniczej prowadzonej metodami przyjaznymi dla środowiska, w tym rolnictwa ekologicznego, zahamowania procesu całkowitego zaniku działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania oraz zahamowania niekorzystnych zmian w strukturze zasiewów i ograniczanie erozji gleb.

W 2011 roku udzielono 2258 porad indywidualnych z zakresu programów rolnośrodowiskowych i 59 porad grupowych, zorganizowano 49 szkoleń, w których wzięło udział 609 rolników, wypełniono 894 wniosków i 237 planów rolnośrodowiskowych i 271 innych dokumentów związanych z realizacją programu.

Nadmienić należy, że w województwie świętokrzyskim w roku 2011 złożono 6076 wniosków o płatności z programu rolnośrodowiskowego w ramach PROW 2007-2013 oraz 4161 wniosków o płatności z realizacji programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2004-2006.

W 2011 roku rolnicy najchętniej realizowali pakiety: „Ochrona gleb i wód” – 53% ogólnej liczby złożonych w województwie wniosków o płatność rolnośrodowiskową, „Ekstensywne trwałe użytki zielone” – 16%, „Rolnictwo ekologiczne” – 9,6% i „Rolnictwo zrównoważone” – 8,3%.

Z realizacji programów rolnośrodowiskowych częściej korzystają gospodarstwa większe, bez produkcji zwierzęcej, posiadające duże arealy łąk i pastwisk, często trudnych w użytkowaniu z powodu nieuregulowanych stosunków wodnych i nieregularnie koszonych w poprzednich latach.

2/ Rozwój rolnictwa ekologicznego

Systematycznie, mimo kryzysu rośnie zapotrzebowanie na żywność wyprodukowaną metodami ekologicznymi. Popyt na produkty ekologiczne znacznie przekracza podaż. Mimo tego korzystnego trendu tempo wzrostu ilości gospodarstw ekologicznych w województwie maleje.

Korzystanie przez rolników ze wsparcia na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego nakłada na nich coraz większe obowiązki w zakresie prowadzenia dokumentacji w gospodarstwie. Wielu z nich ma duże trudności w prawidłowym dokumentowaniu zdarzeń w gospodarstwie zgodnie ze stale zmieniającymi się przepisami. Dużym problemem dla wielu gospodarstw ekologicznych jest opanowanie technologii prowadzenia produkcji rolnej metodami ekologicznymi. Dlatego też prowadzenie dokumentacji w gospodarstwie, wypełnianie różnego rodzaju wniosków oraz problematyka związana technologią produkcji metodami ekologicznymi były jednym z podstawowych tematów doradztwa indywidualnego, grupowego oraz szkoleń.

Zorganizowano 2-dniowe seminarium pt: „Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce i Świętokrzyskiem w ramach PROW 2007-2011”, w którym uczestniczyło 50 rolników.

Przeprowadzono czwartą już edycję „Konkursu na najlepsze gospodarstwo ekologiczne”.

W województwie świętokrzyskim obecnie funkcjonuje 1343 producentów ekologicznych, a dynamika wzrostu gospodarstw ekologicznych w ostatnich latach maleje i obecnie nie przekracza 7% rocznie (1255 w 2010 r.). Wzrasta na terenie województwa ilość gospodarstw ekologicznych prowadzonych przez właścicieli, którzy zamieszkują w innych województwach.

Tabela 4. Ilość złożonych w OT ARiMR Kielce wniosków o przyznanie płatności za realizację programu rolnośrodowiskowego pakiet rolnictwo ekologiczne w latach 2009-2011.

Lp.	Powiat	Ilość złożonych wniosków: pakiet rolnictwo ekologiczne		
		2009	2010*	2011*
1	Busko Zdrój	88	95	97
2	Jędrzejów	49	47	47
3	Kazimierza Wielka	15	13	8
4	Kielce	144	142	120
5	Końskie	134	127	113
6	Opatów	113	115	92
7	Ostrowiec Św.	89	92	78
8	Pińczów	172	184	170
9	Sandomierz	61	62	59
10	Skarżysko Kam.	8	10	10
11	Starachowice	114	107	114
12	Staszów	138	142	139
13	Włoszczowa	55	61	59
Razem województwo świętokrzyskie		1180	1197	1106

* Uwaga w tej tabeli ujęto wnioski złożone tylko w województwie świętokrzyskim, w OT ARiMR Kielce

Wg danych GIJHARS na terenie województwa działa 237 gospodarstw ekologicznych, których właściciele mieszkają w innych województwach i zgodnie z procedurą ARiMR, złożyli oni wnioski w OT ARiMR wg miejsca zamieszkania właściciela gospodarstwa.

W dalszym ciągu funkcjonują tylko 2 grupy producentów ekologicznych: Ekonida i Ekotel, ale istnieje grupa rolników współpracujących z grupami producentów ekologicznych z innych województw oraz bezpośrednio z odbiorcami produktów ekologicznych z zagranicy. W dalszym ciągu brakuje odbiorców na ekologiczne produkty zwierzęce, poza jajami, które są z dużym powodzeniem sprzedawane w ramach sprzedaży bezpośredniej.

3/ Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności

Działanie "Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności" objęte Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jest adresowane do producentów rolnych, wytwarzających produkty rolne w ramach wspólnotowych i krajowych systemów jakości żywności. Rolnicy korzystający z tego działania mogą przez 5 lat ubiegać się m.in. o zwrot (do określonej kwoty) kosztów kontroli, po których wydaje się certyfikaty i świadectwa jakości oraz kosztów składek członkowskich jakie ponoszą na rzecz grup producentów.

Możliwość uzyskania pomocy finansowej przysługuje rolnikom wytwarzającym produkty w ramach wspólnotowych systemów jakości żywności (Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności (GTS); Chronionych Nazwy Pochodzenia, Chronionych Oznaczeń Geograficznych (ChNP-ChOG) oraz produkcji ekologicznej) i w ramach krajowych, uznanych systemów jakości żywności (Integrowana Produkcja (IP); Jakość – Tradycja).

W województwie świętokrzyskim głównie są składane wnioski o zwrot kosztów kontroli gospodarstw ekologicznych.

Największym problemem dla rolników jest prawidłowe wypełnienie wniosku o przyznanie pomocy i terminowe złożenie, i wypełnienie wniosku o płatność.

4/ Upowszechnianie zasad ochrony środowiska oraz konieczności oszczędnego gospodarowania wodą i energią

W Polsce jest realizowanych szereg programów wsparcia zmierzających do zmniejszenia zanieczyszczenia wód i środowiska oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych, Ośrodek uczestniczy w realizacji programu BALTIC DEAL, którego celem jest wprowadzanie najlepszych praktyk rolniczych do produkcji w celu ochrony wód Morza Bałtyckiego. Specjaliści ds. ekologii i ochrony środowiska udzieli: 1129 porad indywidualnych, 38 porad grupowych dla 135 rolników, zorganizowano 45 szkoleń dla 589 rolników. Realizowany jest program szkoleniowy finansowany z Funduszy UE pt. „Alternatywne źródła energii i ich zastosowanie”. W ramach tego programu zorganizowano 3 dwudniowe szkolenia, w których uczestniczyło 120 rolników z całego województwa.

Biorąc pod uwagę potrzeby rolnictwa ekologicznego określono następujące priorytety pracy doradczej oraz wynikające z nich bloki problemowe:

- I. Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.
- II. Prowadzenie produkcji rolniczej metodami ekologicznymi.

- III. Przekształcanie gospodarstwa konwencjonalnego na produkcję metodami ekologicznymi.
- IV. Zasady oszczędnego i prawidłowego gospodarowania wodą i energią w gospodarstwie rolnym i domowym.
- V. Zarządzanie gospodarstwem rolnym według zasad wzajemnej zgodności.

Realizacja szczegółowych zadań w zakresie ekologii i ochrony środowiska została zawarta w tabeli nr 5.

Tabela 5. Realizacja podstawowych zadań w zakresie ekologii i ochrony środowiska w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan 2011
1	Doradztwo indywidualne – ilość porad	6639	5072
2	Doradztwo indywidualne – ilość porad w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	2258	1515
3	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników	167 638	152 469
3	Demonstracje	2	2
4	Pokazy – ilość pokazów – ilość uczestników	6 34	6 34
5	Szkolenia – ilość szkoleń – ilość uczestników	188 2204	196 1704
6	Sporządzanie wniosków o dopłaty obszarowe	1452	980
7	Sporządzanie innych wniosków w ramach PROW 2007-2013	1737	662
8	Inne, ważne zadania		
	- Program szkoleniowy realizowany na zlecenie FAPA: „Alternatywne źródła energii i ich zastosowanie” - ilość - ilość uczestników	1 52	
	- Program promocyjny realizowany na zlecenie MRiRW: Seminarium Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce i Świętokrzyskiem w ramach programu PROW 2007-2013 - ilość - ilość uczestników	3 120	
	- ekologiczne gospodarstwa demonstracyjne	13	
	- gospodarstwa w programie Baltic Deal	2	
	- audycje radiowe	4	
	- artykuły prasowe w wydawnictwach z poza Ośrodka	4	

CENTRUM OGRODNICZE

1. Wstęp

W województwie świętokrzyskim, według ostatnich szacunkowych danych GUS z zakresu ogrodnictwa opracowanych w 2009 roku, produkcja ogrodnicza zajmuje około 55 tysięcy ha i jest skoncentrowana na terenie następujących powiatów: sandomierskiego, buskiego, kazimierskiego, opatowskiego, kieleckiego, pińczowskiego, staszowskiego i ostrowieckiego. Uprawy sadownicze zajmują około 40 tysięcy ha, warzywnicze - 15 tysięcy ha. Na skalę towarową uprawia się jabłonie (około 20 tysięcy ha), wiśnie, truskawki, śliwy, porzeczki czarne, morele, brzoskwinie, czereśnie, grusze, maliny, agrest, orzech włoski oraz warzywa gruntowe – ogórki, marchew, cebulę, kapustę, buraki ćwikłowe, pomidory, kalafior. Około 500 ha zajmują uprawy warzyw pod osłonami. Są to w przeważającej części pomidory i ogórki. W kraju przodujemy w produkcji owoców pestkowych – brzoskwinie i morele zajmujące w naszym województwie areał 1 434 ha dają nam I miejsce. W uprawie śliwek i wiśni zajmujemy II miejsce a czereśni, truskawek i ogórków – III miejsce w Polsce.

Warunkiem rozwoju sektora ogrodniczego w województwie świętokrzyskim w 2011 roku była poprawa jakości owoców i warzyw. Polskie gospodarstwa ogrodnicze są uczestnikami rynku globalnego, którego cechą charakterystyczną jest ogromna różnorodność produktu. Ciągłe doskonalenie produktu ogrodniczego pod kątem jakości, ma na celu ułatwienie sprzedaży owoców i warzyw po opłacalnych cenach. Z dobrą jakością wiąże się doskonalenie technologii uprawy i przechowywania płodów, z jednoczesnym uwzględnieniem ochrony środowiska i zdrowia człowieka. Stąd w 2011 roku priorytetowe znaczenie miały zadania realizowane w blokach II „Propagowanie nowych rozwiązań technologicznych w produkcji warzyw, ukierunkowanych na ochronę środowiska naturalnego i zdrowia człowieka” oraz III „Propagowanie nowych rozwiązań technologicznych w produkcji owoców, ukierunkowanych na ochronę środowiska naturalnego i zdrowia człowieka”. W ramach wyżej wymienionych bloków technologicznych realizowane były następujące zadania:

- doradztwo indywidualne i grupowe – opierało się na zaleceniach agrotechnicznych ukierunkowanych na produkcję warzyw i owoców wysokiej jakości z uwzględnieniem ochrony środowiska i zdrowia człowieka.

W województwie o tak dużej koncentracji produkcji ogrodniczej, wzorem lat ubiegłych, było duże zapotrzebowanie wśród producentów na bieżącą pomoc technologiczną, a przy okazji realizowana była przez specjalistów i doradców idea uświadamiania producentom potrzeby przyswajania zasad uzyskiwania produktu bezpiecznego. W sferze doradztwa były realizowane także tematy związane z przywracaniem pól popowodziowych do produkcji ogrodniczej, po powodzi w 2010 roku, na terenie powiatów sandomierskiego i staszowskiego.

- działalność upowszechnieniowa w formie demonstracji i pokazów – opierała się na praktycznym zapoznawaniu producentów z zasadami nowoczesnego prowadzenia racjonalnej agrotechniki (ochrona, nawożenie, prace pielęgnacyjne – cięcie i formowanie sadów, ściółkowanie), zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych i nowoczesnych maszyn i urządzeń według najnowszych zaleceń nauki.
- działalność szkoleniowa – służyła teoretycznemu zapoznaniu producentów na konferencjach, seminariach, szkoleniach stacjonarnych i wyjazdowych z nowościami w rozwiązaniach technologicznych w sadach, na plantacjach roślin jagodowych i warzyw (głównie - odmiany zalecane do upraw towarowych, zasady prawidłowego stosowania ochrony z uwzględnieniem zastosowania nowych środków do ochrony (zgodnie z programami ochrony przygotowywanymi przez instytuty), nawożenia i biostymulacji, technologie uprawy gatunków mniej popularnych). W 2011 roku Zespół ds. Ogrodnictwa zorganizował konferencję o zasięgu międzynarodowym (podczas II Europejskiego Święta Jabłka w Obrazowie), 2 seminaria o zasięgu krajowym (podczas II Letnich Pokazów Czereśniowych w Górach Wysokich k. Sandomierza oraz V Ogólnokrajowego Spotkania Producentów Brzoskwiń i Moreli w Sandomierzu) oraz 8 seminariów o zasięgu wojewódzkim z zakresu sadownictwa (blok III), warzywnictwa (blok II) i kwicciarstwo.
- działalność informacyjna – realizowana był głównie poprzez wydawnictwa i wystawy. Zarówno opracowywanie artykułów prasowych i internetowych oraz udzielanie wywiadów prasowych i radiowych, jak i organizacja wystaw owoców i warzyw na imprezach promujących region (np. II Europejskie Święto Jabłka w Obrazowie, Wojewódzkie Święto Pomidora w Dwikozach, Święta Płonów na

szczeblu wojewódzkim i powiatowym, powiatowe Dni Województwa Świętokrzyskiego, XX Spotkania Sadownicze w Sandomierzu, IX Kongres Eksporterów Polskich w Warszawie) miały na celu rozwój wiedzy wśród producentów i szeroko pojętą promocję artykułów ogrodnich.

- działalność laboratorium – prawidłowe nawożenie (analizy glebowe) oraz prawidłowa ochrona (makro- i mikroskopowe identyfikacje chorób i szkodników roślin ogrodnich) są obecnie podstawą produkcji owoców i warzyw dobrej jakości.

Kolejnym warunkiem rozwoju ogrodnictwa świętokrzyskiego w 2011 roku było dynamiczne organizowanie się producentów ogrodnich w grupy mające na celu ułatwienie organizacji sprzedaży. Korzystne dla producentów jest łączenie się mniejszych grup w większe organizacje, które mają większą siłę w negocjacjach, np. z sieciami supermarketów. Dobrym przykładem jest utworzony we wrześniu 2011 roku Sandomierski Jabłkowy Korpus Eksporterów dla promowania eksportu jabłek, mający wpływ na tempo rozwoju eksportu. Specjaliści Zespołu ds. Ogrodnictwa brali czynny udział w pracach wymienionej organizacji.

Doradztwo ekonomiczne i organizacyjne prowadzone dla 4 ogrodnich grup producenckich zostało zawarte w bloku IV „Pomoc rolnikom w działaniach zmierzających do wzrostu opłacalności produkcji w gospodarstwach sadowniczych”. W ramach tego bloku były także prowadzone szkolenia wskazujące alternatywne źródła dochodu dla gospodarstw oraz aktualne możliwości zwiększenia opłacalności upraw sadowniczych. Zagadnienia związane z możliwością uzyskania wyższego dochodu z gospodarstw ogrodnich były realizowane w formie doradztwa indywidualnego i grupowego, demonstracji polegających na analizie ekonomicznej produkcji owoców w 2011 roku, opracowywania artykułów do „Aktualności Rolniczych” i na stronę internetową. Inne zadania zrealizowane w ramach bloku IV to sporządzenie ekonomicznych kalkulacji opłacalności poszczególnych upraw ogrodnich oraz szacunków strat w przypadku wystąpienia sytuacji kłęskowych.

Znaczącą część w inwestycjach rozwijających gospodarstwa ogrodnice, stawiających je na wyższym poziomie, stanowiły w ubiegłym roku unijne środki pomocowe. W 2011 roku specjaliści ds. ogrodnictwa wykonali intensywną pracę przy wskazywaniu producentom możliwości dofinansowania gospodarstw poprzez pozyskiwanie funduszy

pomocowych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w taki sposób, aby jak największa ich liczba mogła w ten sposób doinwestować swoje gospodarstwa. Realizacja zadań w bloku I „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013” opierała się głównie na - doradztwie indywidualnym i grupowym, szkoleniach, działalności informacyjnej oraz przede wszystkim na pomocy w sporządzaniu dokumentacji związanej z realizowanymi w gospodarstwach programami pomocowymi.

Aby bez przeszkód otrzymywać płatności bezpośrednio producenci są zobowiązani do przestrzegania w swoich gospodarstwach zasady wzajemnej zgodności. Stąd obecność w 2011 roku zrealizowanych zadań w bloku V „Propagowanie ochrony środowiska według zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwach ogrodniczych w powiązaniu z otrzymywaniem dopłat bezpośrednich”.

W ramach wyżej wymienionego bloku realizowane były następujące zadania:

- doradztwo indywidualne i grupowe – opierało się na przybliżaniu producentom zależności między potrzebą dostosowania gospodarstw ogrodniczych do minimalnych wymogów wzajemnej zgodności, a otrzymywaniem płatności bezpośrednich.
- działalność upowszechnieniowa w formie pokazów – skupiała się na praktycznym zapoznawaniu producentów z takimi elementami wymogów wzajemnej zgodności jakimi są: prawidłowe przechowywanie środków ochrony i nawozów w gospodarstwach oraz prawidłowa praca i atestacja nowoczesnego sprzętu wykonującego zabiegi ochrony.
- działalność szkoleniowa – to teoretyczne zapoznanie producentów na szkoleniach przede wszystkim z zasadami dostosowywania gospodarstw do minimalnych norm i wymogów wzajemnej zgodności, wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy, ekologicznymi i proekologicznymi metodami produkcji ogrodniczej uwzględniającymi wymienione wymogi.
- działalność informacyjna – realizowana była głównie poprzez opracowywanie artykułów prasowych oraz internetowych.

2. Realizacja zadań

Realizację podstawowych zadań w zakresie produkcji ogrodniczej w 2011 roku pokazuje tabela nr 6.

Tabela 6. Realizacja podstawowych zadań w zakresie produkcji ogrodniczej w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan 2011
1	Doradztwo indywidualne – ilość porad	12 658	6 011
2	Doradztwo indywidualne – ilość porad w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	4 284	2 059
3	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników	325 1606	244 749
4	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	82 339	60 191
3	Demonstracje	13	13
4	Pokazy – ilość pokazów – ilość uczestników	24 225	25 223
5	Szkolenia – ilość szkoleń – ilość uczestników	124 2 733	100 1 172

Cd. tabeli 6. Realizacja podstawowych zadań w zakresie produkcji ogrodnictwa w 2011 roku

6	Szkolenia – ilość szkoleń – planowana ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	24 356	24 247
7	Sporządzanie wniosków o dopłaty obszarowe	2 201	1 010
8	Sporządzanie innych wniosków w ramach PROW 2007-2013	828	212
9	Inne, ważne zadania a) wystawy ogrodnictwa b) kalkulacje opłacalności i szacowanie strat c) plany przedsięwzięć i informacje o dochodowości dla celów kredytowych d) analizy zasobności gleb e) laboratoryjna identyfikacja chorób i szkodników f) prace w komisjach konkursowych, egzaminacyjnych i szacujących straty w uprawach	29 212 42 3217 334 39	24 100 2 050 200

DZIAŁ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, WIEJSKIEGO GOSPODARSTWA DOMOWEGO I AGROTURYSTYKI

1. Wstęp

Działalność działu Przedsiębiorczości Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki w 2011 roku ukierunkowana była na wskazywanie rolnikom możliwości różnicowania źródeł dochodu poprzez rozwijanie działalności gospodarczych w zakresie usług pozarolniczych, tworzenie konkurencyjnych produktów agroturystycznych w oparciu o dziedzictwo kulinarne oraz organizację agroturystycznych gospodarstw edukacyjnych tzw. „zagród edukacyjnych”, przyczyniających się między innymi do podniesienia prestiżu zawodu rolnika i jego rodziny. Ważne miejsce zajmowała ochrona i promocja dziedzictwa kulinarnego, w tym identyfikacja produktów tradycyjnych charakterystycznych dla województwa świętokrzyskiego, zarówno w kontekście ochrony od zapomnienia jak i wzbogacenia rynku żywności nieprzemysłowej w regionie, a także edukacja i aktywizacja społeczna kobiet zrzeszonych w kołach gospodyń wiejskich oraz stowarzyszeniach.

Działalność prowadzona była w sześciu obszarach tematycznych, w tzw. blokach problemowych, w ramach których realizowano określone priorytety i zadania:

Blok I. Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Udzielono porad dla 2582 osób oraz opracowano 1916 wniosków o płatności obszarowe i 350 innych wniosków z PROW. Łącznie tematyką związaną z PROW objęto 5028 osób.

Szczegółowy opis zawarto w dziale Ekonomiki.

Blok II. Dziedzictwo kulturowe świętokrzyskiej wsi czynnikiem rozwoju regionu.

Za kluczowe w tym bloku przyjęto działania na rzecz ochrony i promocji dziedzictwa kulinarnego, jako ważnego czynnika rozwoju turystyki wiejskiej, gastronomii, rynku żywności tradycyjnej, a także sprzedaży bezpośredniej.

Prowadzona od 2000 roku ochrona dziedzictwa kulinarnego polegająca na identyfikacji produktów tradycyjnych, pozwoliła na wyłonienie ponad 150 takich produktów, z których część odniosła sukces rynkowy. Stały się rozpoznawalne i poszukiwane przez konsumentów. Poprzez określone nazwy miejsca pochodzenia są dziś wizytówką regionu, z którego pochodzą (krówka opatowska, śliwka szydlowska, jabłko sandomierskie). Stworzyły również ich producentom możliwość przystąpienia do Regionalnej Sieci Dziedzictwa Kulinarnego – Świętokrzyskie, co zwiększyło ich wartość rynkową.

Skala zidentyfikowanych produktów na przestrzeni lat 2000-2011 i ich status rynkowy:

- 54 produkty wprowadzone Listę Produktów Tradycyjnych (LPT) prowadzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, która poza promocją województwa na szczeblu krajowym daje status produktu tradycyjnego, co dla zainteresowanych wprowadzaniem takich produktów na rynek żywności tradycyjnej, stwarza możliwości ubiegania się o odstępstwa od wymogów sanitarnych i weterynaryjnych,
- 3 produkty zarejestrowane przez Komisję Europejską w europejskim systemie jakościowym produktów znanego pochodzenia, uzyskując chronione oznaczenia unijne i status tzw. produktu regionalnego (jedna z kategorii w europejskim systemie jakościowym produktów znanego pochodzenia),
- około 150 produktów to laureaci konkursów „NKD” w latach 2000-2011, w tym 10 otrzymało statuetki „Perła” (najwyższe odznaczenia przyznawane przez Kapitułę krajową konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”).

Spośród najważniejszych zadań realizowanych przez dział PWGDIA w 2011 r. w tym obszarze było między innymi:

- zebranie materiałów źródłowych i opracowanie wniosków dla 9 produktów na LPT,
- identyfikacja 45 produktów spełniających kryteria udziału w konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo”,
- współorganizacja 2 konkursów wojewódzkich - na najlepszy regionalny produkt żywnościowy „Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów” w Tokarni i „Świętokrzyski konkurs na nalewkę miodową i miód pitny” w ŚODR Modliszewice oraz 3 konkursów na szczeblu lokalnym,

- zgłoszenie „moreli sandomierskiej – zaleszczyckiej” do nominacji do nagrody „Perła” 2011 w konkursie krajowym „NKD”,
- udzielenie porad dla 1395 osób z zakresu między innymi procedur rejestracji produktów na LPT, dziedzictwa kulinarnego i tradycji ludowej,
- przeprowadzenie 41 szkoleń i 18 pokazów oraz zorganizowanie 5 wyjazdów seminaryjnych dla 889 osób,
- promocja produktów wpisanych na LPT i ich producentów w „Aktualnościach Rolniczych” w ramach cyklu pn. „Swego nie znacie”, a także za pośrednictwem strony internetowej ŚODR,
- promocja poprzez wspólne przedsięwzięcia podejmowane ze starostwami, mające na celu upowszechnienie wśród społeczności lokalnej wiedzy o żywności tradycyjnej, jak np. „Smaki powiatu skarżyskiego”, „Nasze sandomierskie kulinaria regionalne” oraz kiermasze wielkanocne i bożonarodzeniowe, organizowane na terenie powiatów buskiego i staszowskiego.

Blok III. Agroturystyka i turystyka wiejska oraz inne formy przedsiębiorczości na terenach wiejskich

Prowadzono działania zmierzające do tworzenia przez właścicieli gospodarstw agroturystycznych konkurencyjnych produktów agroturystycznych w oparciu o dziedzictwo kulinarne oraz organizację gospodarstw edukacyjnych tzw. „zagród edukacyjnych”, mających na celu różnicowanie pozarolniczej działalności oraz podniesienie prestiżu zawodu rolnika.

Przeprowadzona w 2011 r. przez dział PWGDiA analiza bazy agroturystycznej w województwie świętokrzyskim wykazała - 473 gospodarstwa, co stanowi 1639 pokoi i 4513 miejsc noclegowych. W ciągu roku ubyło 30 gospodarstw, ale jednocześnie powstało 32 nowych. Większość gospodarstw posiada do 5 pokoi. Największa koncentracja gospodarstw jest w powiatach o bogatych walorach turystyczno – przyrodniczych jak: kielecki – 261, staszowski – 52, buski – 36, starachowicki – 25, ostrowiecki – 19, zaś najniższa w powiatach: kazimierskim – 2, koneckim – 7, opatowskim – 9, skarżyskim – 9. Sytuacja ekonomiczna gospodarstw jest zróżnicowana w zależności od lokalizacji, atrakcyjności regionu, produktu oferowanego turystyce. Gospodarstwa oferujące tylko nocleg i wyżywienie oraz nie podejmujące profesjonalnych działań marketingowych coraz trudniej radzą sobie na

rynku. Stan ten przełożył się na zainteresowanie środkami na inwestycje agroturystyczne z PROW 2007-2013. Częściej sięgali po nie zamożniejsi rolnicy. Z uzyskanych od kwaterodawców informacji dotyczącej wykorzystania miejsc noclegowych w sezonie 2011 wynika, że był to dobry sezon dla gospodarstw oferujących urozmaicony produkt, z kuchnią opartą na produktach lokalnych, wyższym standardzie, lokalizacji na terenach o wzmożonym ruchu turystycznym.

Do najważniejszych zadań realizowanych w tym obszarze należy zaliczyć:

- promocja 9 gospodarstw korzystających z funduszy na inwestycje z PROW 2007-2013 poprzez zgłoszenie do konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Rolnictwa i Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne” pn. „Dobre praktyki w zakresie rozwoju turystyki i agroturystyki w oparciu o PROW 2007-2013”,
- organizacja konkursu „ Piękne i bezpieczne gospodarstwo agroturystyczne 2011” mającego na celu promocję działalności agroturystycznej, w oparciu o gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą,
- zorganizowanie seminarium pn. „Idea i zasady tworzenia agroturystycznego gospodarstwa edukacyjnego” w ŚODR Modliszewice dla 33 osób, w ramach projektu realizowanego przez MRiRW i Centrum Doradztwa Rolniczego w Krakowie,
- opracowanie 9 wniosków na inwestycje w gospodarstwach agroturystycznych oraz dla nowych gospodarstw z PROW działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”,
- opracowanie 7 wniosków z PROW działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” na działalność usługową na wsi,
- promocja agroturystyki województwa świętokrzyskiego na targach „AGROTRAVEL” w Kielcach oraz poprzez stronę internetową ŚODR,
- udzielenie porad dla 1341 osób z zakresu między innymi prawno – organizacyjnych uwarunkowań prowadzenia usług agroturystycznych na wsi i funduszy z PROW 2007-2013,
- przeprowadzenie 42 szkoleń, 10 pokazów i zorganizowanie 2 seminariów wyjazdowych dla 649 osób,

Blok IV. Aktywizacja kobiet na rzecz rozwoju lokalnego

Prowadzono działania służące zwiększeniu aktywności społecznej kobiet wiejskich, poprzez organizowanie inicjatyw skierowanych głównie do kół gospodyń wiejskich. W tym zakresie współpracowano z 200 kołami gospodyń wiejskich i 4 stowarzyszeniami.

Z doświadczeń wynika, że motorem napędzającym działania na rzecz wsi są głównie stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich oraz lokalne grupy działania. Realizacja przez dział PWGDIA takich przedsięwzięć jak: identyfikacja produktów tradycyjnych, pokazy, konkursy żywieniowe, wystawy rękodzieła oraz festyny jest w dużej mierze możliwa dzięki udziałowi kół gospodyń wiejskich. Dostępność funduszy unijnych zaktywizowała pręźnie działające organizacje na wsi, do sięgania po środki na inwestycje służące poprawie jakości życia mieszkańców wsi.

Spośród zadań służących aktywizacji kobiet należy wymienić:

- założenie 35 kół gospodyń wiejskich (najwięcej w powiatach jędrzejowskim, pińczowskim, kazimierskim, kieleckim i sandomierskim),
- przeprowadzenie pilotażowego projektu pn. „Nauka poprzez rywalizację – turniej wiedzy KGW” przy współpracy ze Starostwem Powiatowym we Włoszczowie, którego celem było zintegrowanie środowisk kobiecych zrzeszonych w kołach gospodyń wiejskich, upowszechnianie wiedzy z zakresu wsi i rolnictwa, popularyzacja dokonań KGW w środowisku lokalnym i na szczeblu wojewódzkim,
- popularyzację i promocję idei organizacji kół gospodyń wiejskich poprzez „Aktualności Rolnicze”, w ramach cyklu pn. „Więcej niż aktywność” opisującego historię KGW w województwie świętokrzyskim,
- zorganizowanie (wspólnie ze starostwami powiatowymi i miejsko-gminnymi ośrodkami kultury) 3 Forum Kobiet: w powiatach włoszczowskim, kazimierskim i sandomierskim,
- udzielenie porad dla 912 osób z zakresu prawno-finansowych aspektów działalności organizacji i stowarzyszeń, źródeł finansowania oraz opracowania „małych projektów” ,
- przeprowadzenie 18 szkoleń, 4 pokazów i zorganizowanie 2 seminariów wyjazdowych dla 493 osób.

Blok V. Kształtowanie estetyki świętokrzyskiej wsi.

Działania realizowane w tym obszarze dotyczyły zmiany świadomości i kształtowania poczucia estetyki wśród właścicieli gospodarstw agroturystycznych oraz kobiet z kół gospodyń wiejskich. Pozytywne efekty przynosi organizowanie różnego rodzaju konkursów, tak o zasięgu wojewódzkim - „Piękna i bezpieczna zagroda przyjazna środowisku” jak i gminnym – „Piękna posesja, balkon i taras” oraz promocja takich działań. Konkursy wyzwalają rywalizację i współzawodnictwo. Pozostawiają dobre przykłady do naśladowania. Takich inicjatyw jest jednak ciągle za mało.

Do najważniejszych zadań realizowanych w tym obszarze należy zaliczyć:

- zorganizowanie XIV Wiosennej Wystawy Ogrodniczej i kiermaszu kwiatowego w ŚODR O/ Sandomierz, do której zaangażowano 26 wystawców, producentów działających w regionie oraz promocję tej inicjatywy wśród rolników i mieszkańców wsi współpracujących z działem PWGDIA,
- zorganizowanie 5 seminariów wyjazdowych dla 134 osób do ogrodów pokazowych i szkółek roślin ozdobnych,
- udzielenie pomocy merytorycznej przy opracowaniu i realizacji projektu pn. „Zagospodarowanie terenów zielonych w miejscowościach: Dmosice, Beszyce, Błonie, Sośniczany” w gminie Koprzywnica, realizowanego przez KGW w ramach funduszy pomocowych oraz przy zagospodarowaniu terenów wokół siedzib KGW Jeżów i Pawłowice, gmina Sędziszów,
- popularyzowanie na łamach „Aktualności Rolniczych” estetycznego zagospodarowania zagród wiejskich, poprzez cykl artykułów „Rośliny bez tajemnic”,
- udzielenie porad dla 696 osób z zakresu doboru roślin ozdobnych, projektowania oraz pielęgnacji ogrodów,
- przeprowadzenie 12 szkoleń i 3 pokazów dla 187 osób.

Blok VI. Popularyzacja i promocja zdrowego stylu życia.

Działania w tym obszarze dotyczyły upowszechniania informacji o zagrożeniach z tytułu niewłaściwego odżywiania, nieprzestrzegania higieny i bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie domowym, chorób kobiecych wśród kobiet z kół gospodyń wiejskich, gospodarstw agroturystycznych oraz dzieci i młodzieży z klubów 4H. Propagowanie zdrowego stylu życia nie jest łatwe. Problemem jest niska świadomość żywieniowa mieszkańców wsi, choćby z punktu widzenia świadomego konsumenta.

W ramach bloku realizowano następujące zadania:

- udzielono porad dla 441 osób z zakresu racjonalnego odżywiania oraz profilaktyki chorób kobiecych,
- popularyzowano zdrowe odżywianie, walory smakowe żywności ekologicznej i tradycyjnej na łamach „Aktualności Rolniczych”,
- przeprowadzono pogadankę dla 32 dzieci z gminy Końskie nt. „Co jeść czego nie jeść – świadomy konsument” oraz 17 szkoleń i 3 pokazy dla 361 osób,

2. Realizacja zadań

Szczegółową realizację zadań z zakresu przedsiębiorczości, wiejskiego gospodarstwa domowego i agroturystyki przedstawiono w tabeli nr 7.

Tabela 7. Realizacja podstawowych zadań w zakresie przedsiębiorczości, wiejskiego gospodarstwa domowego i agroturystyki w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan 2011
1	Doradztwo indywidualne – ilość porad	6245	3710
2	Doradztwo indywidualne – ilość porad w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”.	2456	973
3	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników	218 1120	182 575
4	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	31 126	27 87
5	Pokazy – ilość pokazów – ilość uczestników	46 535	39 298
6	Szkolenia – ilość szkoleń – ilość uczestników	163 2844	154 1650
7	Szkolenia – ilość szkoleń – ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”.	15 180	13 172

Cd. tabeli 7. Realizacja podstawowych zadań w zakresie przedsiębiorczości, wiejskiego gospodarstwa domowego i agroturystyki w 2011 roku

8	Sporządzanie wniosków o dopłaty obszarowe	1916	860
9	Sporządzanie innych wniosków w ramach PROW 2007-2013	350	153
10	Sporządzanie wniosków o wpis na Listę Produktów Tradycyjnych	9	16
11	Artykuły, ulotki, broszury	62	42
12	Konkursy: „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”, „Świątokrzyski konkurs na nalewkę miodową i miód pitny”, „Kulinarne Dziedzictwo Sędziszowskiej Gminy”, „Biesiada Świącicka – konkurs potraw regionalnych”, „Piękne i bezpieczne gospodarstwo agroturystyczne”, „Nauka poprzez rywalizację – nowoczesne koło gospodyń wiejskich - turniej wiedzy dla KGW”, „Piękny balkon - piękna posesja”, „Specjały spod Łysej Góry” – ilość – ilość uczestników	8 371	7 331
13	Wystawy – ilość – ilość uczestników	37 701	38 297

DZIAŁ EKONOMIKI

1. Wstęp

Rok 2011 to kolejny rok, w którym głównym priorytetem było doradztwo dla rolników i mieszkańców wsi, w wykorzystaniu funduszy strukturalnych ujętych w PROW 2007-2013 i wynikało z bardzo dużego zainteresowania potencjalnych beneficjentów wspieraniem inwestycji w ramach tego programu. Na takie zainteresowanie wpłynęła w dużym stopniu informacja, że były to ostatnie nabory wniosków w wielu działaniach z PROW 2007-2013. Zainteresowanie to było widoczne podczas realizowanych szkoleń, w doradztwie oraz znalazło odzwierciedlenie w ilości wykonanych wniosków.

Z tymi zagadnieniami związane było również doradztwo dotyczące wyboru odpowiednich instrumentów finansowania inwestycji, ponieważ na rynku pojawiło się wiele form finansowania inwestycji, w tym leasing i pożyczki udzielane przez firmy leasingowe i inne podmioty, które do tej pory nie były zbyt popularne wśród rolników.

Zmniejszyło się zainteresowanie doradztwem i szkoleniami związanymi z podstawowymi informacjami o funkcjonowaniu grup producenckich, ale znacznie zwiększono ilość dla powstających grup owoców i warzyw w zakresie przygotowywania wielu dokumentów niezbędnych do ich funkcjonowania. W roku 2011 na terenie województwa powstało 10 nowych grup (2 grupy producentów rolnych i 8 grup owocowo-warzywnych), które zostały wpisane do rejestru marszałka.

Systematycznie opracowywano i przekazywano codzienne meldunki z targowisk do Radia Kielce. Co tydzień przekazywano do Departamentu Rynków Rolnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi informacje z wybranych targowisk dotyczące podaży, popytu i cen w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej. Kontynuowano współpracę z „Rzeczpospolitą” w zakresie informacji z wybranych targowisk i punktów skupu dla portalu www.farmer.pl. Zestawienia cen targowiskowych przekazywano także zainteresowanym osobom i instytucjom.

W roku 2011 zaobserwowano zwiększające się zainteresowanie doradztwem i szkoleniami na temat ubezpieczeń obowiązkowych i dobrowolnych rolników, na co na pewno miały wpływ występujące klęski żywiołowe i wiele kłopotów w możliwości odzyskiwania utraconych w wyniku tych klęsk środków trwałych w gospodarstwach, jak również odszkodowań za zniszczone uprawy.

W związku z dużymi nakładami inwestycyjnymi w gospodarstwach rolnych ważnym tematem pracy doradczej były zagadnienia dotyczące opodatkowania gospodarstw na zasadach ogólnych podatkiem VAT, gdzie wiedza jest duża, ale nadal powiększa się grupa rolników, którzy potrzebują porad w zakresie zasad przechodzenia na warunki ogólne VAT i obowiązków z tego wynikających.

Kontynuowano wdrażanie rachunkowości rolniczej w systemie Polski FADN, który nadzoruje (i wyznacza kierunki jego wdrażania) Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W roku 2011 rachunkowość w systemie Polski FADN prowadzono w ramach zakończenia roku 2010 i w ramach zbierania danych rachunkowych w 2011 roku w 320 gospodarstwach rolnych.

2. Realizacja zadań

Biorąc pod uwagę potrzeby rolnictwa świętokrzyskiego określono priorytety pracy doradczej oraz wynikające z nich bloki problemowe:

- I. Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.
- II. Wdrażanie instrumentów pomocy dla rolnictwa i obszarów wiejskich.
- III. Wsparcie ekonomiczno-organizacyjne dla rolników, grup producentów oraz innych podmiotów.
- IV. Rachunkowość rolnicza.
- V. Pozostałe zagadnienia nie ujęte w w/w blokach.

Ponadto:

- przygotowano i opublikowano 25 artykułów do Aktualności Rolniczych wraz z meldunkami o cenach na terenie województwa świętokrzyskiego,
- opracowano treść i zaktualizowano 4 broszury i ulotki z zakresu ekonomiki,
- na bieżąco śledzono zmiany do ustaw i rozporządzeń dotyczących rolnictwa (ustawa o ubezpieczeniach rolniczych, o ustroju rolnym, PROW, itp.); wszystkie zmiany przekazywano zainteresowanym.

Inne zadania to koordynacja działań związanych z promocją polskich producentów żywności poprzez udział w organizacji konkursów „Sposób na sukces”, i „Przyjazna Wieś”.

Szczegóły dotyczące realizacji poszczególnych tematów zostały przedstawione w tabeli 8.

3. Wykonanie zadań z zakresu PROW 2007-2013

W 2011 roku doradztwo z zakresu Bloku I polegało na:

- udzielaniu pomocy w sporządzaniu wniosków o dopłaty bezpośrednie oraz sporządzaniu innych wniosków,
- sporządzaniu dokumentacji niezbędnej do uzyskania wsparcia z działań PROW 2007-2013,
- prowadzeniu doradztwa indywidualnego i grupowego dla konkretnych gospodarstw dotyczącego funkcjonujących programów oraz kryteriów ubiegania się o wsparcie,
- organizacji i prowadzeniu szkoleń z zakresu dostępnych działań PROW 2007-2013.

Wykonanie zadań z zakresu PROW 2007-2013, w skali całego Ośrodka pokazuje tabela nr 9.

Tabela 8. Realizacja podstawowych zadań w zakresie ekonomiki w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan 2011
1	Doradztwo indywidualne – ilość porad	6409	4741
2	Doradztwo indywidualne – ilość porad w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	2432	1290
3	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników	244 931	256 792
4	Doradztwo grupowe – ilość porad – ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	48 244	52 160
5	Szkolenia – ilość szkoleń – ilość uczestników	122 1409	137 1362
6	Szkolenia – ilość szkoleń – planowana ilość uczestników w ramach bloku „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”	48 610	38 334
7	Sporządzanie wniosków o dopłaty obszarowe	1480	1079
8	Sporządzanie innych wniosków w ramach PROW 2007-2013	475	389
9	Prowadzenie ksiąg FADN	320	320

Tabela 9. Podsumowanie zadań bloku nr I „Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013” dla całego Ośrodka

Lp.	Tematyka	Dział SPRSJID Produkcja roślinna	Dział SPRSJID Produkcja zwierzęca	Dział SPRSJID Ekologia i ochrona środowiska	Centrum Ogrodnicze	Dział PWGDIA	Dział Ekonomiki	Wykonanie	Plan 2011
1	Doradztwo indywidualne	2735	2626	2258	4284	2456	2432	16791	8877
2	Doradztwo grupowe – ilość spotkań – planowana ilość uczestników	68 362	38 155	59 248	82 339	31 126	48 244	326 1474	252 848
3	Szkolenia – ilość szkoleń – planowana ilość uczestników	40 594	12 127	49 606	24 356	15 180	48 610	188 2473	225 2401
4	Inne formy – sporządzanie wniosków o dopłaty bezpośrednie – sporządzanie innych wniosków w ramach PROW 2007-2013	2184 917	1667 462	1452 1737	2201 828	1916 350	1480 475	10900 4769	5395 1388

DZIAŁ ZASTOSOWAŃ TELEINFORMATYKI

Głównym celem działań Działu Zastosowań Teleinformatyki w roku 2011 było zapewnienie bezpieczeństwa sieci teleinformatycznej wraz z oprogramowaniem zainstalowanym na komputerach. W ramach powyższego celu opracowano „Dokument regulujący zasady pracy i bezpieczeństwa w systemie teleinformatycznym” oraz „Politykę bezpieczeństwa danych osobowych dla ŚODR Modliszewice”. Dokumenty te określają sposób postępowania w przypadku przetwarzania danych osobowych oraz metody pracy w ŚODR Modliszewice. Poza głównym celem praca Działu Zastosowań Teleinformatyki polegała na przeglądach i naprawach sprzętu komputerowego, aktualizacji strony internetowej Ośrodka, okresowych szkoleniach pracowników, prowadzeniu ewidencji sprzętu komputerowego, współpracy z Centrum Doradztwa Rolniczego, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz innymi podmiotami w zakresie budowy i aktualizowania baz danych, w celu usprawnienia pracy doradczej specjalistów.

Ponadto w roku 2011 został zrealizowany I etap szkoleń dla rolników z województwa świętokrzyskiego pn. „Zastosowanie komputera i wybranych programów komputerowych w procesie zarządzania gospodarstwem rolnym”. Szkolenia te są współfinansowane ze środków unijnych w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie”. Przeszkolono 400 osób w 20 grupach.

Szkolenia odbywały się w cyklu dwudniowym i obejmowały naukę samodzielnego posługiwania się komputerem, pracę z pakietem biurowym MS Office i Excel, zapoznanie z programami komputerowymi wspomagającymi zarządzanie gospodarstwem rolnym z zakresu produkcji zwierzęcej oraz roślinnej, zapoznanie z programami do prowadzenia rachunkowości rolnej (w tym tworzenie biznesplanów), przygotowanie planów inwestycyjnych. Prowadzono naukę samodzielnego wypełniania wniosków o płatności obszarowe oraz samodzielnego korzystania z internetu, w tym podstawowych zagadnień jak posługiwanie się przeglądarką internetową. Udzielano wskazówek, jak bezpiecznie korzystać z kont bankowych, jak robić zakupy w internecie itd.

DZIAŁ METODYKI DORADZTWA, SZKOLEŃ I WYDAWNICTW

1. Wprowadzenie

Do zasadniczych zadań w zakresie metodyki doradztwa, szkoleń i wydawnictw należały:

- Koordynacja pracy oraz udzielanie pomocy w realizacji zadań Powiatowym Zespołem Doradczym działającym na terenie 102 gmin województwa,
- Nadzorowanie procesów planowania i sprawozdawczości, doradztwa oraz szkolenia w ramach Systemu Zarządzania Jakością ISO,
- Organizowanie i nadzorowanie przebiegu różnych form szkolenia i doskonalenia zawodowego rolników, mieszkańców obszarów wiejskich, młodzieży wiejskiej oraz kadry własnej,
- Informowanie zainteresowanych osób o możliwościach zdobywania i podwyższania kwalifikacji rolniczych w formach szkolnych i pozaszkolnych, a także rozwijanie współpracy ze szkołami i uczelniami rolniczymi,
- Inspirowanie powstawania, wspieranie działalności oraz koordynacja pracy Klubów 4H,
- Prowadzenie sekretariatu Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego,
- Prowadzenie działalności informacyjno-wydawniczej,
- Współudział i pomoc w organizacji różnego rodzaju imprez rolniczych (targi, wystawy, aukcje, konkursy, olimpiady, dożynki).

Realizacja wymienionych wyżej zadań odbywała się przy współpracy z innymi jednostkami działającymi na rzecz rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich i edukacji szczebla krajowego i wojewódzkiego.

2. Realizacja zadań

W Dziale Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw gromadzona i przechowywana była podstawowa dokumentacja dotycząca realizacji szkoleń kursowych w postaci: programów kursów oraz rejestru wydanych zaświadczeń. Dotyczyło to szkoleń organizowanych przez merytoryczne działy Ośrodka oraz Centrum Ogrodnicze.

W 2011 roku zorganizowano i przeprowadzono 6 dniowe kursy dla operatorów kombajnów do zbioru zbóż w miejscowościach:

- Opatów – 29 osób,
- Pińczów – 15 osób,
- Morawica – 22 osoby,
- Waśniów – 25 osób,
- Stopnica – 21 osób,
- Jędrzejów – 15 osób,
- Włoszczowa – 18 osób,
- Łubnice – 16 osób.

Łącznie 161 osób uzyskało kwalifikacje operatora kombajnów do zbioru zbóż.

Doskonalenie zawodowe kadry własnej

W I kwartale 2011 roku Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie przedstawiło ofertę dotyczącą kształcenia stacjonarnego i internetowego specjalistów, z której korzystali specjaliści i doradcy ŚODR Modliszewice. Ponadto seminaria doskonalenia zawodowego organizowane były przez poszczególne działy merytoryczne oraz przez „Centrum Ogrodnicze” z uwzględnieniem potrzeb specjalistów branżowych.

Doskonalenie zawodowe w 2011 roku obrazuje tabela 10.

Tabela 10. Doskonalenie zawodowe pracowników ŚODR w 2011 roku

Lp.	Forma doskonalenia	Tematyka	Ilość uczestników	Organizator	Termin /kwartał/	Uwagi
1	Kurs e-learningowy	Zasada wzajemnej zgodności - wymogi i normy.	57	CDR Brwinów	17-28.01. 2011	Szkolenie uzupełniające
2	Kurs e-learningowy	Zmiany w programie rolnośrodowiskowym w ramach PROW 2007-2013	70	CDR Brwinów	05.05-05.06. 2011	Szkolenie uzupełniające
3	Szkolenie internetowe	Podejście Leader PROW 2007-2013	8	CDR O/ Kraków	12-23.12. 2011	
4	Szkolenie internetowe	Podstawy dziennikarstwa i public relations, rzecznictwo prasowe	3	CDR O/ Kraków	23.11-19.12. 2011	
5	Seminarium e-learningowe	Projektowane kierunki zmian Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku	34	CDR O/ Kraków	01-8.12. 2011	
6	Seminarium e-learningowe	Produkty regionalne i tradycyjne - funkcjonowanie w systemach jakości żywności i sprzedaż bezpośrednia	16	CDR O/ Kraków	I kwartał	

7	Seminarium e-learningowe	System wsparcia LGD we wdrażaniu Osi IV PROW na lata 2007-2013	2	CDR O/ Kraków	II kwartał	
8	Seminarium e-learningowe	Zmiany w PROW 2007-2013	2	CDR O/ Kraków	27-28.12. 2011	
9	Szkolenie	Kreatywność w różnicowaniu działalności gospodarczej	2	CDR O/ Kraków	14-16.02. 2011	
12	Konferencja	Wspólna Polityka Rolna 2014-2020	27	Euoposeł Czesław Siekierski	12.10. 2011	
13	Konferencja	Nowe technologie w rolnictwie zrównoważonym - rolnictwo ekologiczne, zrównoważone i precyzyjne	5	Targi Kielce	03. 2011	
14	Konferencja	Inkubator społecznej przedsiębiorczości narzędziem promocji ekonomii społecznej w woj. świętokrzyskim	2	ŚBRR w Kielcach	13.12 2011	
15	Seminarium branżowe	Aktualna sytuacja i prognozy w produkcji roślinnej	18	ŚODR Modliszewice	I, III kwartał	
16	Seminarium branżowe	Aktualna sytuacja i prognozy w produkcji zwierzęcej	21	ŚODR Modliszewice	I, III kwartał	
17	Seminarium branżowe	Wdrażanie systemu PL FADN, Aktualne warunki udzielania pomocy w ramach PROW	23	ŚODR Modliszewice	I, III kwartał	
18	Seminarium branżowe	Aktualne problemy w produkcji sadowniczej	19	ŚODR O/ Sandomierz	I, III kwartał	

Kluby 4H

W 2011 roku działało 70 klubów skupiających około 3000 dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, liderów wolontariuszy, liderów ekspertów oraz sympatyków Ruchu 4H. Podczas realizacji programów edukacyjnych koncentrowano się na projektach tematycznie związanych z ekologią i ochroną środowiska, dziedzictwem kulturowym, bezpieczeństwem i higieną pracy w gospodarstwach rolnych oraz rozwojem drobnej przedsiębiorczości.

Ważniejsze przedsięwzięcia świętokrzyskich Klubów 4H to:

1. Przyrodnicze Ścieżki Dydaktyczne Klubów 4H

W 2011 roku, jesienią, podsumowano II etap programu „Kształtowanie świadomości ekologicznej i postaw proekologicznych wśród uczniów szkół wiejskich zrzeszonych w Klubach 4H oraz wśród mieszkańców lokalnej społeczności województwa świętokrzyskiego – przyrodnicze ścieżki dydaktyczne”, realizowanego przez 9 klubów czterolistnej koniczyny w gminach: Górno, Bodzechów, Masłów, Krasocin, Stąporków, Kije, Busko Zdrój, Ożarów. Oddano 6 ścieżek dydaktycznych.

W edycji wiosennej nastąpiło otwarcie i przekazanie w użytkowanie lokalnej społeczności oraz turystom 3 przyrodniczych ścieżek dydaktycznych:

- 10 czerwca - ścieżka Klubu 4H w Krasocinie,
- 11 czerwca - ścieżka Klubu 4H w Brzezinkach gm. Masłów,
- 12 czerwca - ścieżka Klubu 4H w Chmielowie gm. Bodzechów.

W edycji jesiennej nastąpiło zamknięcie wieloletniego projektu ścieżkowego i oddanie trzech ostatnich przyrodniczych ścieżek dydaktycznych:

- 1 października w Ożarowie,
- 23 października w Busku Zdroju,
- 4 listopada w Gartatowicach, gm. Kije.

Realizacji projektu towarzyszył szereg szkoleń, spotkań w klubach, spotkań z liderami ekspertami programu oraz zajęć warsztatowych.

- w dniu 21 maja w gospodarstwie agroturystycznym „Sielska Dolina” w Nowym, gm. Ożarów szkolenie w ramach realizacji projektu „Kluby 4H chronią środowisko naturalne” – dla realizatorów I i II etapu projektu przyrodniczych ścieżek dydaktycznych oraz liderów przejmujących realizację programu ścieżkowego.
- w dniach 3-5 czerwca – uczestnictwo 220 członków Klubów 4H wraz z liderami w Ogólnopolskich Dniach Owada organizowanych na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie.
- w dniach 10-11 grudnia seminarium podsumowujące I i II etap projektu „Kształtowanie świadomości ekologicznej i postaw proekologicznych wśród uczniów szkół wiejskich zrzeszonych w Klubach 4H oraz wśród mieszkańców lokalnej społeczności województwa świętokrzyskiego – przyrodnicze ścieżki dydaktyczne”.

2. Projekt pn. „Ogródek przyszkolny 2011”

7 klubów 4H z województwa świętokrzyskiego działających przy Szkołach Podstawowych w Starym Garbowie, Skotnikach, Czyżowie Szlacheckim, Bęczkowie, Nowinach, Stąporkowie, Włoszczowicach przystąpiło do projektu „Szkolny Ogródek 2011” przy współpracy z Biurem Rolnym Ambasady Amerykańskiej. Projekt miał na celu edukację w zakresie stosowania przyjaznych środowisku praktyk ogrodniczych, zachowania bioróżnorodności oraz integrację i aktywizację środowiska lokalnego.

3. Konkursy klubowe

Kluby 4H uczestniczyły w konkursach wojewódzkich i ogólnokrajowych. Finały konkursów odbyły się:

- w dniach 3, 4, i 5 czerwca – finał ogólnopolskiego konkursu pn. „Goście w naszej gminie”, który odbył się na terenie Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Warszawie Oddział Poświętne, podczas XII Zlotu Klubów i Sympatyków Ruchu 4H z całej Polski – w zlocie brało udział 80 członków świętokrzyskich Klubów 4H. wraz z liderami. Pierwsze miejsce przyznano Klubowi 4H „Iskra” z Ożarowa.
- konkurs wojewódzki „Perłki Świętokrzyskie” realizowany w II etapach w MGOK w Ożarowie, przy uczestnictwie 23 Klubów 4H. I etap – 15 października – ocena prac manualnych konkursu w formie albumu i plansz. II etap konkursu – ocena prezentowanego programu artystycznego i podsumowanie finału konkursu.
- 16 listopada w siedzibie Zarządu Głównego Naczelnej Organizacji Technicznej w Warszawie miała miejsce gala XI Konkursu Kryształowej Koniczyny im. E. Piszka, Sz. Pieniżka i E. Evansa. Laureat z województwa świętokrzyskiego – Marian Sus zajął II miejsce.
- w dniach 24 i 25 listopada konkurs fotograficzny pn. „Mój przyjaciel – owad” zorganizowany przez Szkołę Podstawową im. Orłąt Lwowskich w Nowinach – w konkursie uczestniczyły 22 Kluby.

4. Wymiana międzynarodowa

Ze Stanami Zjednoczonymi:

- w dniach 31 maja do 18 czerwca 22 osobowa grupa liderów, klubowiczów i przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego (14 dzieci oraz 8 dorosłych) po raz 4 wzięła udział w wyjeździe studyjnym do Indiany w USA w ramach programu „Kształtowanie świadomości ekologicznej i postaw proekologicznych wśród uczniów szkół wiejskich zrzeszonych w klubach 4H oraz wśród mieszkańców lokalnej społeczności województwa świętokrzyskiego”. Był to kolejny etap realizacji umowy o współpracy pomiędzy Świętokrzyskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego a Uniwersytetem Purdue z Indiany.
- w dniach 21 czerwca do 22 lipca wybrana grupa młodych ludzi z całej Polski wyjechała w ramach programu studyjnego do Stanu Michigan w USA. Województwo świętokrzyskie reprezentowało 4 klubowiczów.

Z Armenią:

- w dniach 23 – 26 czerwca Klub 4H w Nieklaniu Wielkim gościł 24 osobową grupę członków Klubu 4H zrzeszonych w ormiańskim Ruchu 4H wraz z 4 opiekunami.

5. Pozostałe inicjatywy:

- 7-11 marca br. młodzież z klubu 4H z Nowin wraz z liderami uczestniczyła w cyklu wykładów zorganizowanych przez Uniwersytet Rolniczy, w ramach Uniwersytetu dla Młodzieży.
- 27 czerwca br. klubowicze uczestniczyli w Dniach Otwartych Drzwi w Modliszewicach. Przygotowali wystawę prac manualnych i fotograficznych promującą programy edukacyjne realizowane przez świętokrzyskie kluby.
- 14 grudnia w gmachu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi odbyło się spotkanie delegacji Klubów 4H z całego kraju z Prymasem Polski Seniorom Józefem Glempem oraz przedstawicielami MRiRW. W tym roku województwo świętokrzyskie reprezentowali klubowicze z Ożarowa, Stadnickiej Woli, Modliszewic. Organizatorem spotkania była Fundacja Edukacyjna 4H.

- Udział klubowiczów w innych inicjatywach:
 - krajowej akcji Sprzątanie Świata w ramach Dni Ziemi,
 - udział w różnotematycznych przedsięwzięciach dla społeczności lokalnych, np. Dzień Babci, Dziadka, Mamy, Seniora, Jasełka Bożonarodzeniowe, kiermasze, dożynki itp.
 - udział w imprezach wojewódzkich, powiatowych, gminnych – promujących programy edukacyjne z zakresu przedsiębiorczości i rękodzielnictwa ludowego oraz regionalne programy artystyczne na estradach.
- Opracowane i wydane zostały ulotki i broszury w formie kolejnych programów edukacyjnych dla klubów 4H:
 - „Zakładamy ogródek ozdobno – ziołowy”,
 - „Zajęcia terenowe w lesie i o lesie”,
 - „Ekologia w gospodarstwie domowym”,
 - „Naturalne preparaty ekologiczne. Biologiczne metody ochrony roślin”.
- Promocja Ruchu 4H na Ziemi Świętokrzyskiej – publikacje w prasie regionalnej i lokalnej, miesięczniku „Aktualności Rolnicze” oraz na stronie internetowej ŚODR.

6. Zestawienie klubów 4H na terenie poszczególnych powiatów:

Końskie	16	Busko Zdrój	4
Włoszczowa	7	Starachowice	1
Jędrzejów	3	Ostrowiec Święt.	4
Skarżysko Kam.	3	Opatów	3
Kielce	5	Sandomierz	7
Pińczów	3	Staszów	4

Razem: 70 klubów 4H.

SEKCJA WYDAWNICTW I INFORMACJI

1. Wstęp

W dzisiejszej sytuacji ekonomicznej informacja zyskuje coraz większe znaczenie. W branży rolniczej już nie tylko nowinki technologiczne dotyczące produkcji są podstawową informacją. Teraz na plan pierwszy wysuwa się znajomość perspektyw finansowych związanych zwłaszcza z programami unijnymi wsparcia, tzn. rozpoznanie ścieżek dostępu i funkcjonowania programów. Nie mniej ważne są zagrożenia, jakie niosą zmiany cywilizacyjne, a w tym te najważniejsze – środowiska przyrodniczego i związane z żywnością. Jednakże bez względu na to, czy informacja jest technologiczna, ekonomiczna czy marketingowa przybiera różne formy. Nie jest to już tylko obraz i słowo drukowane, ale również rejestrowane na elektronicznych nośnikach i publikowane w internecie. Wymienione formy wykorzystywano przy realizacji zadań.

2. Realizacja zadań

Podstawowe zadania to:

- przygotowanie oraz druk wydawnictw własnych,
- przygotowanie informacji na stronę internetową,
- prowadzenie biblioteki zakładowej.

W 2011 roku wydawany był miesięcznik – „Aktualności Rolnicze”. Publikowano w nim artykuły z zakresu technologii produkcji i doświadczalnictwa, ekonomiki i przedsiębiorczości, marketingu produktów rolnych, ekologii, aktualne zalecenia dla producentów rolnych, istotne wydarzenia z regionu oraz prezentowane ciekawe rozwiązania gospodarcze i technologiczne, programy unijne. Ponadto włączono, podobnie jak w roku ubiegłym, zagadnienia dotyczące produkcji ogrodniczej redagowane przez specjalistów „Centrum Ogrodniczego”. Nakład miesięczny „Aktualności Rolniczych” – 2200 egz.

Ponadto działalność informacyjno-wydawnicza Ośrodka polegała na:

- emisji broszur, ulotek obejmujących swym zakresem wiedzę technologiczną, ekonomiczną, ekologiczną, marketingową oraz z zakresu nowych inicjatyw i programów pomocowych, przydatną rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich,
- wydawaniu i dystrybucji materiałów promujących region świętokrzyski w formie folderów i plakatów, przewodników oraz innych materiałów informacyjnych i szkoleniowych, instrukcji, druków itp.,
- promocji Ośrodka poprzez przygotowanie elementów graficznych na imprezy rolnicze, tj. Dni Otwartych Drzwi, targi, kiermasze, wystawy, dożynki,
- współdziałaniu z instytucjami i uczelniami rolniczymi, samorządowymi oraz innymi jednostkami pracującymi na rzecz rolnictwa oraz mediami,
- prowadzeniu odpłatnej działalności wydawniczej, reklamowej i drukarskiej.

Tabela 11. Wydawnictwa ŚODR Modliszewice w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Rodzaj	Ilość pozycji	Format	Nakład
1	Produkcja roślinna • wydawnictwa nowe • wydawnictwa wznowione	B/U	3 6	A5	310 270
2	Produkcja zwierzęca • wydawnictwa nowe • wydawnictwa wznowione	B/U	5 2	A5	230 100
3	Ekologia i ochrona środowiska • wydawnictwa nowe	B/U	12	A5	3275
4	Przedsiębiorczość, Wiejskie Gospodarstwo Domowe i Agroturystyka • wydawnictwa nowe • wydawnictwa wznowione	U	8 4	A5	640 240
5	Ekonomika • wydawnictwa nowe • wydawnictwa wznowione	B	5 2	A5	550 200
6	Produkcja ogrodnicza • wydawnictwa nowe • wydawnictwa wznowione	B	9 1	A5	830 100
7	Pozostałe wydawnictwa	B/U/M	10	A5/A4	2780
Łącznie		x	67	x	9525

B – broszura, U – ulotka, M – materiały szkoleniowe.

Dodatkowo z zakresu prac poligraficznych wykonano:

• afisze	1175 egz.
• folder dla O/Sandomierz	80 egz.
• zaproszenia	1670 egz.
• banery reklamowe	4 egz.
• karty świąteczne	50 egz.
• wizytówki	850 egz.
• szyldy	1 egz.
• dyplomy, listy gratulacyjne, podziękowania, inne	206 egz.
• okładki na płyty DVD	1000 egz.
• zaświadczenia	3050 egz.
• druki niezbędne dla działalności Ośrodka	38690 egz.

PODSUMOWANIE

Rok 2011 stał pod znakiem kontynuacji wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Informowanie rolników o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego w ramach tego programu było najważniejszym zadaniem stojącym przed specjalistami ŚODR.

Rok 2011 był jednocześnie ważnym okresem funkcjonowania Ośrodka w ustalonym systemie doradztwa rolniczego, wymagającym sprostania konkurencji przy wykonywaniu usług doradczych. W tym celu działano zgodnie z uzyskanym certyfikatem Systemu Zarządzania Jakością wg normy PN-EN ISO 9001:2009.

Realizacja podstawowych zadań (przez poszczególne działy i Centrum Ogrodnicze) przedstawiała się następująco:

- porady indywidualne – **45723** porad,
- doradztwo grupowe – **1329** spotkań dla **5833** rolników,
- szkolenia – **1255** szkoleń dla **20286** osób,
- pokazy – **151** dla **1322** uczestników,
- demonstracje – **88**,
- opracowanie wniosków o dopłaty obszarowe – **10900**,
- sporządzanie wniosków rolnośrodowiskowych i z pozostałych działań – **4769**,
- wydawnictwa nieperiodyczne – **67** pozycji broszur i ulotek o łącznym nakładzie **9525** egz.,
- wydawnictwa periodyczne – druk **11** edycji miesięcznika „Aktualności Rolnicze”; średni nakład miesięczny **2200** egz.,
- współpraca z klubami 4H – ok. **3000** dzieci i młodzieży w **70** klubach.

Zbiornicze zestawienie wykonanych w 2011 roku podstawowych zadań doradczych, upowszechnieniowych i szkoleniowych, realizowanych w poszczególnych działach /dziedzinach/ zawiera tabela nr 12.

Tabela 12. Zestawienie zbiorcze zadań wykonanych w 2011 roku

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Produkcja roślinna</i>	<i>Produkcja zwierzęca</i>	<i>Ekologia i ochrona środowiska</i>	<i>Produkcja ogrodnicza</i>	<i>Przedsiębiorczość, Wiejskie Gospodarstwo Domowe i Agroturystyka</i>	<i>Ekonomika</i>	<i>Zastosowanie teleinformatyki</i>	<i>Metodyka Doradztwa</i>	<i>Razem</i>
1	Doradztwo indywidualne: - ilość porad	8844	4928	6639	12658	6245	6409	-	-	45723
2	Doradztwo grupowe: - ilość spotkań - ilość uczestników	226 937	149 601	167 638	325 1606	218 1120	244 931	- -	- -	1329 5833
3	Pokazy: - ilość pokazów - ilość uczestników	42 289	33 239	6 34	24 225	46 535	- -	- -	- -	151 1322
4	Demonstracje	40	33	2	13	-	-	-	-	88
5	Szkolenia: - ilość szkoleń - ilość uczestników	327 5500	305 5035	188 2204	124 2733	163 2844	122 1409	20 400	6 161	1255 20286

Podczas realizacji zadań ściśle współpracowano z różnymi urzędami, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz szeroko rozumianego rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności z:

- Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach,
- Uniwersytetem Rolniczym w Krakowie,
- Świętokrzyską Izbą Rolniczą w Kielcach,
- Świętokrzyskim Związkiem Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Kielcach,
- Świętokrzyskim Urzędem Wojewódzkim w Kielcach,
- Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa OR w Kielcach,
- Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Kielcach,
- Państwową Inspekcją Pracy w Kielcach,

- Agencją Rynku Rolnego w Kielcach,
- Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie,
- Lokalnymi Grupami Działania, fundacjami i stowarzyszeniami oraz grupami producenckimi,
- Związkami i zrzeszeniami branżowymi oraz związkami zawodowymi rolników.

Ponadto ŚODR Modliszewice w 2011 r. współpracował z:

1

- rolniczymi instytutami naukowymi, takimi jak: Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie, Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego w Warszawie, Instytut Technologiczno - Przyrodniczy w Falentach, Centralny Ośrodek Badań Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, Instytut Genetyki Roślin Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu, Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, oraz Instytutem Zootechniki - Państwowym Instytutem Badawczym w Balicach,
- firmami, producentami środków do produkcji rolnej: Monsanto, Agro Braas, Hodowla Roślin Danko, Poznańska Hodowla Roślin, Małopolska Hodowla Roślin, KWS Lochow Polska, Organika Sarzyna, Rokita Agro, Monsanto, Syngenta, Bayer Crop Science, BASF, FN Agro, Du Pont, Timac Agro Polska,
- Państwowym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie oraz Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Kielcach, Okręgową Stacją Chemiczno-Rolniczą w Kielcach,
- Centralą Nasienną w Kielcach, Polską Akademią Nauk, Wydział Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynarii,
- Głównym Inspektorem Weterynarii w Warszawie, Wojewódzkim Inspektorem Weterynarii w Kielcach i Powiatowymi Inspektoratami Weterynarii,
- Mazowieckim Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o. w Łowiczu.
- Polską Federacją Hodowców Bydła i Producentów Mleka Oddział w Łodzi,
- Polskim Związkiem Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej POLSUS,

- Polskim Związkiem Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
- Instytutem Ogrodnictwa w Skierniewicach,
- Targami Kielce,
- Krajową Siecią Obszarów Wiejskich z Sekretariatem Regionalnym w Kielcach,
- Świętokrzyskim Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o. o.,
- Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Kielcach,
- Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,
- Uniwersytetem Przyrodniczym w Lublinie,
- Ośrodkiem Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu,
- Polską Izbą Produktu Regionalnego i Lokalnego w Warszawie,
- Muzeum Wsi Kieleckiej i Muzeum Narodowym w Kielcach,
- Fundacją Edukacyjną 4H w Warszawie,
- Fundacją Heifer Project International Przedstawicielstwem w Polsce,
- Ambasadą Amerykańską,
- Urzędami gmin, miast i gmin, starostwami powiatowymi oraz szkołami.

Sprawozdanie z działalności Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach w 2011 roku zostało pozytywnie zaopiniowane przez Radę Społeczną Doradztwa Rolniczego oraz zatwierdzone przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego.

NOTATKI